

кретен повод (сведенията, които оставя Ст. Минчев за бъдещите изследвачи, материали върху творческата история на драмата „Иванко“) Сл. Иванов отбелязва (макар и лаконично) високата етичност на критика. Проницателната идейно-емоционална оценка на Елин Пелиновият разказ „Спасова могила“ е провокирана от индивидуалната душевност на Алберт Гечев. По-задълбочено и убедително е проследена корелацията личност—индивидуалност—творчески акт у Васил Пундев. А като търси обяснение за критическия патос и широките обобщения в критическото творчество на Й. Маринопольски, Сл. Иванов осъществява една истинска социология на личността.

Самото естество на анализирания материал налага съответната архитектуроника на книгата. В структурно отношение строгата логика оформя отделните звена на изследването. Така, без да се изключват някои варианти в постройката им, отделните очерци спазват стриктно

предначертаният план на изследвача: уводно начало с кратка информация за критика от био-библиографски характер; увод, в който се набелязват предстоящите проблеми за анализ; следва същинската част, в която се осъществява анализът-синтез на критическото индивидуално наследство; най-сетне — заключителните думи, които обобщават мястото на творческата личност в литературно-критическия фронт на страната.

Несъмнено книгата „Критици от миналото“ е реализирана като цяло с една вътрешна логика на „движение“ от общотеоретически постановки и концепции към конкретно-историческото им интерпретиране. Литературна теория и литературна история се взаимопроникват и обуславят, а това определя книгата на Сл. Иванов като необходим етап в бъдещите изследвания върху цялостния наш литературен процес.

Страхил Попов

Хроника

НАЦИОНАЛНА КОНФЕРЕНЦИЯ ПО СЛУЧАЙ 200-ГОДИШНИНАТА ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ВУК КАРАДЖИЧ

На 26 октомври 1987 г. се навършиха 200 години от рождението на Вук Стефанович Караджич. По този повод на 29—30. X. 1987 г. се проведе научна конференция, организирана от ЕЦЕЛ. Проведеният форум имаше интердисциплинарен характер — в него участваха литературоведи, езиковеди, фолклористи, историци, етнографи. На откриването присъстваха представители на Института за български език при БАН, Института за литература, Института за балканистика, Института за фолклор, Института за етнография, Института за история и др. Присъстваха и представители на Министерството на външните работи и на посолството на СФРЮ у нас.

Слово за делото на големия учен-славяновед изследовател и популяризатор на сръбския фолклор и реформатор на графичната система на сръбския език произнесе директорът на ЕЦЕЛ проф. д-р Георги Димов. Той изтъкна, че Караджич прокарва дълбоки бразди не само в обществения и духовно-интелектуалния живот на сръбския народ, но и на други славянски народи, издига славянознанието на нов етап, утвърждава принципи, непреходни по своята народностна, демократична, научно-нравствена същност. Изнесъл за пръв път обилни сведения за особеностите и богатствата

на българския език, публикувал за първи път български народни песни, Караджич пробужда интереса на много слависти към богатата култура на нашия народ. Българската наука и в миналото, и в наше време — подчерта проф. Димов — осъзнава великото реформаторско дело на сръбския учен, оценява по достойнство неговите заслуги и за нашата култура.

Личността, творческото присъствие и роля на В. Караджич в европейския фолклоризъм и в южнославянските литератури бяха в центъра на докладите от пленарното заседание. Основния доклад, посветен на значението на делото на големия син на Сърбия за развитието на европейския фолклоризъм, изнесе проф. д-р Тодор Ив. Живков. Същността на такива цялостни личности, отбеляза докладчикът, се съизмерва с потребностите на нацията, определили и основните сфери на тяхната дейност — национален език, национална култура и национална история. В цялото патриаршалско дело на Караджич се откроява неговата културоложка концепция — тя се съдържа в идеята за езикова и културна идентичност на народа. Проф. Живков анализира обстойно чертите на южнославянската община и свързаната с нея южнославянска задруга. Той посочи, че подобно на германската, южнославянската община е, ако използваме едно определение на Маркс, единственото огнище на слободата и народния живот и се оказва такъв тип социален организъм, който възпроизвежда живота, езуха и културата на етноса относително живо.

Без да употребява това понятие, Караджич документира южнославянската културна традиция на примера на сърбите такава, каквато тя се създава през вековете благодарение на селската община. В конкретен план той е начинател на нов период в историята на общо-европейската фолклористика — продължи проф. Т. Ив. Живков, — той влива жизнени сокове в нея. Затова и неговото име се нарежда между имената на големите хуманисти, откърмени тук, на Балканите; между онези, които са патриарси на националното ни самоутвърждаване. Важно място в изложението бе отделено и на стремежа на сръбския славист да представи българския народ като самостоятелно етнично цяло чрез неговия език.

Огромното значение на делото на Караджич, органичната връзка между това дело и всестранио надарената му, изпълнена с високи нравствени пориви, личност бе разкрита в доклада на акад. Петър Дивеков „Личността на В. Караджич“. Той проследи детайлно сложния път на „Малкия човек“ (както Караджич сам себе си нарича в предисловието към „Мала прстонародна славено-сербска песнарница“), който от скромната селска среда достига върховете на европейската култура през XIX в. и води диалог с нейните най-големи представители. Този, когото наричат с обидния израз „куция антихрист“, обикаля Европа и разнася славата на едно голямо национално съкровище — сръбската народна песен.

В своя доклад „Мястото на В. Караджич в художественото развитие на южнославянските литератури“ проф. д-р Боян Ничев характеризира обстойно и проникновено ролята на гениалния самоук в естетическата развой на южните славяни. Той се спира подробно на произведенията на Вук и на тяхното значение за формирането на наративната поезица на новата сръбска проза (особено на реалистичната). Опитът на Караджич в това отношение има не само национална, но и южнославянска стойност, тъй като е типологически близък до пътищата, по които вървят и творци като С. Врачански и З. Стоянов.

Присъстващите изслушаха с интерес и докладите на чл.-кор. проф. Ив. Дуриданов и ст. н. с. Иван Кочев „Вук Караджич и науката за българския език“ и „В. Караджич и проблемите на българската диалектология“. В тях бе разкрито значението на дейността на Караджич в областта на формирането на българския книжовен език и в различните сфери на българското лингвистично знание.

На следобедното заседание в секция „Литературознание и фолклор“ докладите очертаха от различни аспекти мястото на В. Караджич в културната история на балканските славяни. Ст. н. с. Надежда Драгова в „Старобългарски ръкописи в колекцията на В. Караджич“ акцентува ролята на старобългарските ръкописи, с които се запознава Вук, за приобщаването към словесното ни богатство, използвано в преводаческото му дело и значението на тези наметници за сродяване на въз-

гледите му със старобългарските писатели при определяне ролята на говоримия език при богословие и принципите на преводаческото изкуство. Бе съпоставен преводът на евангелието на Караджич с аналогичния труд на П. Р. Славейков. Дялата превода на говорим сръбски и говорим български, извършени през XIX в., бяха оценени като последен етап в хилядолетната балканска културна традиция, наречена „приложение книг“.

В доклада си „В. Караджич и сръбският реалистичен разказ в края на XIX в.“ ст. н. с. Лилия Кирова се спира на ролята на фолклора за развитието на реализма в сръбската и българската литература; редица писатели в края на миналото столетие в условията на интензификация на цялостния културен живот не само не се отчуждават от народното творчество, а актуализират гъвкави структури, идващи от дълбоките пластове на народната повествователна традиция. Тя отвори влиянието на възгледите, идеологията и идеалите на големия фолклорист върху реалисти като М. Ганшич, Я. Веселинович, Л. Лазаревич, Р. Доманович и други изобразители на селския живот.

Приносът на Караджич за популяризирането на българския език и фолклор сред другите народи, широкото разпространение на Вуковите сборници, препечатването на текстове от тях в различни песнопойки, антологии и проникването им по различни пътища в българската епическа традиция бяха многостранно анализирани в докладите „В. Караджич и отношението на сръбската общественост към българите“ от н. с. Весела Димова, „В. Караджич и фолклорната проза“ от Евгения Мицева, „Вуковите сборници и традицията на фолклорните песнопойки“ от Тая Кметова, „В. Караджич и епическото творчество на южните славяни“ от Антонина Афанасева.

Докладите и научните съобщения в езиковедската секция („Основни сходства и различия във филологическата концепция на новобългарската школа и на В. Караджич“ от доц. Венче Попова, „В. Караджич и Л. Каравелов“ от ст. н. с. I ст. Елена Георгиева, „Дани за българските говори в непубликувания архив на В. Караджич“ от ст. н. с. Б. Велчева и ст. н. с. М. Младенов) очертаха интересни възможности за един нов поглед към наследството на създателя на сръбската фолклористика и към ролята на неговото дело за българското езикознание.

Заклучително слово произнесе проф. Т. Ив. Живков. В него той посочи високото научно ниво на изнесените доклади и значението на интердисциплинарния подход в много от тях. Проф. Т. Ив. Живков изрази убеждението на всички участници в конференцията, че примерът на Вук Караджич като дълбоко народен учен става все по-актуален днес, когато по-настоятелно от всякога търсим път за сближение и единомислие с другите балкански народи.

Лилия Кирова